

CARACTERISTICA CRIMINALISTICĂ A INFRAȚIUNILOR DE OMOR, COMISE CU APLICAREA ARMELOR DE FOC

FORENSIC CHARACTERISTICS OF HOMICIDE OFFENSES COMMITTED WITH FIREARMS

DOI: 10.5281/zenodo.16443014

UDC: 343.98:343.3-072:355.79

Vitalie JITARIUC

Universitatea de Stat „Bogdan-Petriceicu Hașdeu” din Cahul
Institutul de Cercetări Juridice „Acad. Andrei Rădulescu”
al Academiei Române

E-mail: vjitariuc@gmail.com

ORCID: 0000-0002-9361-4460

Gheorghiță AȘTEFĂNESEI

Universitatea de Stat din Moldova

E-mail: astefaneseig@yahoo.com

ORCID: 0009-0007-9161-7637

Rezumat: *Viața unui om reprezintă cea mai mare valoare. Această afirmație are nu doar caracter semnificațional, ci și unul juridic direct. Fiecare om are dreptul la viață, iar drepturile și libertățile sale sunt cele mai înalte valori într-un stat. La etapa actuală de dezvoltare a societății și a statului, combaterea criminalității în toate formele sale a fost și rămâne o sarcină prioritară. Unul dintre factorii care contribuie la creșterea alarmantă a infracționalității este tendința constantă de comitere a infracțiunilor cu aplicarea armelor de foc, în special, a actelor de omor. Specificul investigării infracțiunilor de omor, comise cu aplicarea armelor de foc constă în necesitatea de a combina și aplica într-un mod coordonat metodicele generale de investigare a crimelor intenționate și a celor comise cu ajutorul unor asemenea arme. În plus, după cum ne demonstrează practica judiciară și cercetările specialiștilor din acest domeniu, și o mare parte din infracțiunile comise la comandă sunt, de asemenea, săvârșite cu folosirea armelor de foc. Or, într-o anumită măsură, toate metodicele criminalistice de cercetare a infracțiunilor menționate „se suprapun” între ele, deoarece fiecare dintre ele presupune posibilitatea comiterii unor astfel de infracțiuni cu utilizarea armelor de foc. Astfel, relevanța alegerii acestei teme pentru cercetare este determinată de valoarea excepțională a vieții umane și de necesitatea unei perfecționări constante a metodologiei de investigare a infracțiunilor de omor, comise cu utilizarea armelor de foc.*

Cuvinte-cheie: *omor, infracțiune, arme de foc, model criminalistic, caracteristică criminalistică, metodică criminalistică, urme ale infracțiunii, făptuitor, ucigaș, loc, timp, circumstanțe, motiv, victimă, balistică judiciară, medic-legist, expertiză judiciară.*

Abstract: *A human life represents the highest value. This statement not only has a significant meaning but also a direct legal one. Every person has the right to life, and their rights and freedoms are the highest values in a state. At the current stage of societal and state development, combating crime in all its forms has been and remains a priority task. One of the factors contributing to the alarming increase in crime rates is the constant tendency to commit crimes involving firearms, especially acts of murder. The specificity of investigating murders committed with firearms lies in the need to combine and apply in a coordinated manner the general methods of investigating intentional crimes and those committed with such weapons. Furthermore, as judicial practice and research by specialists in this field demonstrate, a large part of crimes committed on commission are also carried out using firearms. To some extent, all the criminalistic methods for investigating the mentioned crimes "overlap" because each of them presumes the possibility of committing such crimes with the use of firearms. Thus, the relevance of choosing this topic for research is determined by the exceptional value of human life and the need for constant improvement of the methodology for investigating murders committed with firearms.*

Keywords: *murder, crime, firearms, criminalistic model, criminalistic characteristic, criminalistic methodology, traces of crime, perpetrator, killer, location, time, circumstances, motive, victim, judicial ballistics, forensic expert, judicial expertise.*

Introducere

Dreptul la viață are o dimensiune socială. Lăsarea libertății absolute individului din acest punct de vedere ar pune în pericol funcționarea sau chiar existența societății umane. Din acest motiv, se afirmă că dreptul la viață este unul indisponibil, excepțiile fiind de strictă interpretare (Bogdan et. al., 2020, p. 26). Pericolul social deosebit pe care îl prezintă infracțiunile contra vieții persoanei în general atinge gradul cel mai ridicat în cazul infracțiunilor de omor intenționat. Acest caracter al omorului intenționat a fost recunoscut de legiurile penale din toate timpurile și în toate orânduirile sociale. Cu atât mai mult, în societatea noastră, clădită și pătrunsă de spiritul umanitar, orânduire în care persoana este considerată valoarea cea mai de preț, lipsirea de viață a unei persoane constituie una dintre cele mai intolerabile infracțiuni, ceea ce explică severa sancționare prevăzută pentru această infracțiune (Brînză et.al., 2025, p. 152).

Viața omului dintotdeauna a fost în atenția societății la toate etapele parcurse de umanitate în dezvoltarea sa, bineînțeles, cu specificul fiecărei epoci istorice. Gradul de pericol social pe care îl prezintă omorul este deosebit de ridicat, punând în primejdie nu numai securitatea persoanei concrete, implicit, și a întregii societăți. Această infracțiune, pe bună dreptate, este considerată o crimă îndreptată împotriva vieții, întrucât are ca rezultat lipsirea de viață a persoanei. Doar viața persoanei reprezintă existența socială a acesteia, adică realizarea posibilității de a participa la relațiile sociale, de a-și exercita drepturile și interesele personale și de a-și executa obligațiile. În toate cazurile parvenirii informațiilor privind lipsirea de viață a unei persoane sau de dispariție a persoanei

în circumstanțe neelucidate, este necesară investigarea respectivă în conformitate cu prevederile procesual-penale și recomandările metodicii criminalistice (Gheorghiu, 2017, p. 755).

Investigarea omorului, una dintre formele morții violente se particularizează, față de cercetarea altor categorii de infracțiuni, prin problematica sa specifică, concentrată în câteva direcții principale, respectiv: stabilirea cauzei și naturii morții, a circumstanțelor de timp și de mod în care a fost săvârșită fapta, descoperirea mijloacelor sau instrumentelor folosite la suprimarea vieții victimei, identificarea autorului, a eventualilor participanți la comiterea omorului, precizarea scopului sau a mobilului infracțiunii (Moise et.al., 2017, p. 9). Or, o mare parte dintre elementele și direcțiile menționate supra se regăsesc în conținutul noțiunii, cunoscută în literatura de specialitate sub denumirea de „caracteristică criminalistică a infracțiunii” (în cazul de față a infracțiunilor de omor, comise cu aplicarea armelor de foc).

Baza teoretico-metodologică a cercetării

Metodologia cercetării realizate este constituită dintr-o combinație de metode științifice generale și speciale de cunoaștere științifică. Metodologia și metodele de cercetare se bazează pe metoda dialectică de cunoaștere, precum și pe metode științifice generale (metoda analizei sistemice, metoda comparativă etc.) și metode științifice specifice (metoda formal-juridică, sociologică etc.), care au permis obținerea unor noi cunoștințe teoretice despre obiectul și subiectul cercetării.

Baza normativă și juridică a cercetării este formată din dispozițiile Codului penal și ale Codului de procedură penală și alte acte normative din Republica Moldova, relevante pentru problema cercetată. Baza teoretică a lucrării este alcătuită din lucrările cercetătorilor din Republica Moldova și din alte state (România, Federația Rusă), precum și din tezele științifice din domeniul criminalisticii, dreptului penal, dreptului procesual-penal, criminologiei, activității speciale de investigații, teoriei expertizelor judiciare, sociologiei în partea care se referă la subiectul cercetării științifice

Rezultate și discuții

În știința criminalistică există diverse abordări privind definirea conceptului și conținutului (elementelor) caracteristicii criminalistice a infracțiunilor (Резван et.al., 2002, p. 256). Caracteristica criminalistică a infracțiunii este o categorie științifică în care sunt descrise, cu un anumit grad de generalitate, trăsăturile și proprietățile tipice ale evenimentului, ale condițiilor și modului de comitere a faptelor socialmente-periculoase dintr-un anumit grup, procesul de formare și localizare a urmelor, calitățile tipologice ale personalității și comportamentului persoanelor vinovate și ale victimelor, trăsăturile obiectelor

atentatelor criminale, precum și legăturile dintre toate elementele structurale enumerate (Драпкин et.al., 2007, p. 349).

Cercetătorul M. Gheorghiiță ne vorbește atât despre caracteristica criminalistică a faptelor infracționale, cât și despre modelul lor. În opinia lui, caracteristica criminalistică a infracțiunilor are rolul său, iar modelul criminalistic are cu totul o altă menire. Or, el susține poziția conform căreia conținutul modelului criminalistic îl constituie sistemul de date (informații) cu caracter criminalistic al infracțiunii comise, care trebuie stabilit în cadrul urmăririi penale, iar conținutul caracteristicii criminalistice este rezultatul obținut în urma colectării acestor date la un anumit moment al cercetării. Caracteristica criminalistică deplină (completă) a infracțiunii poate fi stabilită numai la finele cercetării cauzei respective, atunci când modelul criminalistic este cunoscut din timp. Modelul criminalistic este rezultatul analizei și generalizării științifice a datelor reprezentative privind săvârșirea, cercetarea și descoperirea anumitor categorii de infracțiuni. Aceasta este o categorie teoretico-abstractă care trebuie cunoscută și utilizată în activitatea de urmărire penală. După elementele modelului criminalistic al categoriei respective de infracțiuni, urmează a fi reconstituit evenimentul infracțional care s-a comis sau care era pregătit (Gheorghiiță, 2015, pp.47-48).

După părerea lui Em. Stancu, „În investigarea oricărei infracțiuni, organul de urmărire penală trebuie să respecte, alături de prevederile legale, o serie de reguli metodologice, atât cu caracter general, cât și particular, potrivit specificului fiecărei categorii de infracțiuni. Cu atât mai importantă se dovedește necesitatea respectării unor reguli generale metodologice de cercetare a omuciderii, cu cât aceste infracțiuni se distanțează de alte categorii de fapte penale printr-un pericol social cu totul deosebit, ca și prin circumstanțele în care sunt comise, aspect care nu poate fi negat (Stancu, 2007, p. 519).

Literatura de specialitate ne vorbește despre faptul că lista specifică a elementelor caracteristicii criminalistice ale diferitelor tipuri de infracțiuni poate suferi modificări în funcție de specificitatea infracțiunii respective. În cadrul acestei cercetări, vom respecta următoarea structură a caracteristicii criminalistice a infracțiunii: 1) modul de comitere a infracțiunii; 2) obiectul atentatelor infracționale; 3) mecanismul de formare a urmelor; 4) condițiile în care a fost comisă infracțiunea; 5) persoana infractorului (făptuitorului); 6) obiectul probatoriului; 7) informațiile despre victima infracțiunii” (Сысенко et.al., 2019, p. 344).

În primul rând, vom menționa că operațiile și procedeele aplicate nemijlocit la uciderea victimei, constituind cea mai esențială caracteristică a *modului de comitere* a infracțiunilor de omor, diferă în funcție de mijloacele folosite. Astfel, se disting: a) omoruri săvârșite cu aplicarea armelor de foc și a explozivelor; b) omoruri săvârșite cu obiecte și instrumente ce nu constituie arme; c) mai rar

întâlnite, dar nicidecum de neglijat, omoruri săvârșite prin folosirea substanțelor toxice, asfixiere mecanică sau înecarea victimei.

Omururile săvârșite cu aplicarea armelor de foc și a explozivelor, în majoritatea cazurilor, se comit în locuri deschise (curte, stradă, câmp etc.), mai mult seara târziu de către persoane străine victimei ori cu care aceasta s-a aflat în conflict (Doraș, 2011, p. 539).

Practica ultimilor ani pune în evidență folosirea de către asasini a armelor de foc moderne, a mecanismelor și substanțelor explozive, a tot felul de mijloace de acoperire care, la fel ca și motivația omuciderii, deseori nu se mai încadrează în formele stereotipice cunoscute și promovate în doctrina și practica criminalistică (Doraș, 2011, p. 535).

Este necesar să atragem atenția și la un asemenea element precum *persoana infractorului (făptuitorul)*

În cazul comiterii unor crime de omor intenționat cu utilizarea armelor de foc, acestea, în majoritatea cazurilor, sunt săvârșite de persoane care au acces la armele de foc sau posibilitatea de a le obține, precum și de persoane care posedă abilități în folosirea armelor de foc. Mai mult decât atât, în majoritatea cazurilor, persoanele care comit asemenea infracțiuni manifestă un interes deosebit față de armele de foc și subiectele legate de folosirea lor în viața de zi cu zi. În consecință, acest interes determină cercul lor de cunoștințe, activitățile zilnice și caracterizează necesitățile lor de ordin informațional (căutarea informațiilor relevante pe rețelele sociale, pe site-uri de internet, forumuri etc.)

Există o idee generală conform căreia alegerea modului de comitere a infracțiunii de către făptuitor este strâns legată de abilitățile și competențele acestuia. Or, este logic să presupunem că, atunci când cineva intenționează să comită un act intenționat de omor sau dacă o astfel de intenție apare brusc, persoana care are acces la o armă, cu un mare grad de probabilitate, o va folosi.

În plus, specificitatea acestui tip de infracțiuni constă în faptul că trăsăturile de persoană ale infractorului pot varia considerabil, deoarece aplicarea armelor de foc poate duce la comiterea diferitelor tipuri de omoruri intenționate: omoruri simple, calificate (de exemplu, comise pe fondul unor conflicte în sânul familiei de către persoane care au dreptul să dețină arme de vânătoare sau arme traumatizante), cât și omoruri comise din motive religioase, în cadrul actelor teroriste, precum și din alte motive (de exemplu, reîmpărțirea sferei de influență, inclusiv prin intermediul unui asasin plătit etc.). De asemenea, omorul intenționat poate fi comis și în contextul unui act de tâlhărie, atunci când amenințarea de a provoca daune periculoase pentru viață și sănătate este materializată de către agresori.

În toate cazurile menționate, trăsăturile personale ale infractorilor, studiile lor, vârsta, particularitățile psihologice și motivațiile comportamentului sunt extrem de variate. Totuși, un element comun, după cum s-a menționat deja, în

majoritatea cazurilor este prezența accesului la armă, abilitatea de a o manipula, interesul manifestat față de armele de foc și subiectele legate de acestea în cadrul activităților zilnice. Se pare că acest factor poate fi considerat drept trăsătura principală ce caracterizează persoana infractorului.

În acest sens, acordăm atenție caracteristicii persoanei infractorului care comite infracțiunea de omor cu aplicarea armei de foc, prezentate de către autorul I. S. Korin. El identifică două grupuri de persoane care comit infracțiuni cu utilizarea armelor de foc. Primul grup este format din persoane ale căror activități profesionale sunt legate nemijlocit de armele de foc. Ele, de obicei, comit infracțiuni legate de depășirea atribuțiilor de serviciu, încălcarea regulilor de păstrare și folosire a armelor și a obiectelor care prezintă pericol pentru cei din jur. Un exemplu clasic în acest caz în reprezintă folosirea nejustificată a armelor de foc de către angajații organelor de poliție în timpul îndeplinirii atribuțiilor de serviciu sau încălcarea regulilor de manipulare a armelor, ceea ce poate duce la vătămarea corporală a unor terțe persoane (Корин, 2015, p. 35).

În contextul temei noastre, trebuie menționat că persoanele ale căror activități profesionale sunt legate de armele de foc pot fi, de asemenea, implicate în comiterea omorurilor intenționate, mai ales în cazul unor situații stresante care apar brusc sau fie că se dezvoltă treptat. Exemplele relevante în acest sens includ cazurile în care militarii în termen comit astfel de infracțiuni în situații de stres care se dezvoltă în timpul serviciului, destul de frecvente sunt cazurile de suicid săvârșite cu arma din dotare, precum și folosirea armelor de foc ca modalitate de soluționare a conflictelor din cadrul și în afara familiei.

Al doilea grup de infractori care comit cel mai frecvent infracțiuni de omor cu aplicarea armelor de foc este format din așa-numiții „infractori profesioniști”, la care, potrivit opiniei lui I.S. Korin, trebuie să fie catalogate persoanele ce au fost condamnate anterior pentru infracțiuni legate de utilizarea armelor de foc, recidiviștii, precum și alte persoane al căror comportament are un caracter criminal evident. În acest grup de infractori trebuie să includem și persoanele care comit omoruri la comandă sau în cadrul unei activități specifice într-o organizație criminală („asasinii de serviciu plătiți”). Ele au, de obicei, experiență în participarea la conflicte armate („zone fierbinți”), au activat în forțele armate sau în organele de drept.

În legătură cu această grupă de infractori, trebuie menționat că, așa cum indică I. S. Korin, conform rezultatelor studiului său asupra cauzelor penale referitoare la infracțiunile legate de utilizarea armelor de foc, mai mult de jumătate, și anume 54,7% dintre persoanele identificate de organele de urmărire penală, au fost anterior atrase la răspundere penală, iar jumătate dintre acestea au fost condamnate pentru comiterea infracțiunilor cu aplicarea armelor de foc sau pentru participarea într-un grup criminal organizat în care s-au utilizat arme de foc. Astfel, așa după cum putem observa, un factor semnificativ ce caracterizează persoana

infractorului, în acest caz, este caracterul repetat al faptei infracționale comise.

De asemenea, I. S. Korin remarcă faptul că cel mai frecvent astfel de infracțiuni sunt comise în stare de ebrietate alcoolică (potrivit cercetătorului, în 64,2% dintre cazuri). De regulă, acestea sunt cazuri de infracțiuni de tip situațional. În schimb, atunci când comiterea infracțiunii necesită pregătire suplimentară, adaptarea unor mijloace și arme specifice, cazurile de comitere a infracțiunii în stare de ebrietate alcoolică practic lipsesc (Корин, 2015, p. 36).

Este de remarcat că în stare de intoxicație cu substanțe narcotice astfel de infracțiuni sunt comise extrem de rar, iar potrivit datelor disponibile, ponderea generală a acestor infracțiuni este de aproximativ 1%. R. B. Bulatov menționează că „cel mai frecvent, aceste infracțiuni au un caracter emotivo-situațional, fiind stimulate de droguri” (Булатов, 2005, p. 18).

Dacă analizăm aspectul de gen al infracțiunilor comise cu utilizarea armelor de foc, majoritatea cazurilor de utilizare criminală a acestora sunt comise de bărbați (92,4% dintre cazuri), care nu sunt căsătoriți (68% dintre cazuri). În ceea ce privește aspectul vârstei, se observă o predominanță semnificativă a persoanelor cu vârsta cuprinsă între 18 și 40 de ani. Numărul de minori implicați în astfel de infracțiuni rămâne a fi unul redus.

Trebuie să atragem atenția asupra caracteristicii persoanelor care comit omoruri intenționate cu aplicarea armelor de foc. După cum subliniază I. S. Korin, „în principal, acestea sunt persoane de sex masculin (94,2%); de obicei, cu vârsta între 18 și 40 de ani, având un nivel de educație generală (studii) relativ ridicat, care crește odată cu intensificarea gradului de pericolozitate socială a faptei comise; mai mult de jumătate dintre cazuri (57,48%) sunt persoane fără surse permanente de venit, în 54,7% dintre cazuri este vorba despre persoane cu antecedente penale și care, periodic, abuzează de băuturi alcoolice (64,2%)” (Корин, 2015, p. 36).

Autorii L.V. Teleșova și A. A. Protasievici, caracterizând persoana infractorului din punct de vedere al psihologiei unui ucigaș în serie, remarcă următoarele: „se poate afirma că există o legătură evidentă între acești factori, atât pe direcția de la criminal către victimă prin modul de comitere a crimei de omor, precum și invers, de la victimă către ucigașul în serie. Anumite trăsături ale personalității infractorului se reflectă clar în alegerea modului de comitere a infracțiunii.”

Stabilind modul de comitere a omorului, putem, cu un anumit grad de probabilitate, să tragem concluzii despre particularitățile persoanei infractorului, rolul său social în societate, autoidentificarea sexuală, dezvoltarea fizică, starea psihologică și alte trăsături semnificative ale făptuitorului, în procesul cercetării infracțiunilor de omor” (Телешова et.al., 2015, p. 257).

Este important de menționat că această afirmație este, în mare parte, caracteristică pentru ucigașii în serie, iar modalitățile cunoscute de comitere a

acestor infracțiuni nu sunt, de obicei, legate de utilizarea armelor de foc. De asemenea, trebuie să fie luat în calcul și faptul că, în anumite cazuri, aplicarea armelor de foc poate fi specific și pentru infracțiunile în serie, ale căror motivații sunt asemănătoare cu activitatea infracțională a ucigașilor în serie.

Circumstanțele comiterii infracțiunii (locul și timpul) presupune caracterizarea locului crimei în complex cu conținutul evenimentelor care au loc în acel loc la un anumit moment, acțiunile participanților la aceste evenimente și ale altor persoane prezente. În structura circumstanțelor comiterii infracțiunii se face distincție între condițiile anterioare comiterii infracțiunii și condițiile care au apărut după săvârșirea acesteia.” (Бабаева, 2020, p. 341).

Principalele elemente componente ale circumstanțelor în care se comite o infracțiune de omor sunt: locul, timpul, evenimentul, participanții la eveniment și alte persoane prezente. Aceste elemente ajută la reconstruirea circumstanțelor în care a avut loc infracțiunea și sunt esențiale în procesul de investigare.

La rândul său, în calitate de *obiect* al atentatului criminal figurează bunuri precum: bani, autovehicule, bijuterii etc., dacă aplicarea armelor de foc este realizată cu scopuri de acaparare a bunurilor materiale. Un procent semnificativ din aceste infracțiuni sunt comise de grupuri organizate sau grupuri de persoane care au acționat de comun acord. În general, aceste momente sunt caracteristice și pentru comiterea omorurilor intenționate cu aplicarea armelor de foc.

În plus, după cum afirmă pe bună dreptate A. A. Kharaev, „pentru a determina locul omorului, este necesar să se stabilească: locul descoperirii cadavrului, locul în care au fost cauzate leziunile corporale sau au avut loc acțiunile care au dus la moarte, urmele transportării cadavrului, precum și locul în care a avut loc dezmembrarea lui” (Хараев et.al., 2021, p. 95).

Se pare că această afirmație este valabilă și pentru infracțiunile de omor comise cu utilizarea armelor de foc. Astfel, dacă a avut loc un foc de armă de la o distanță semnificativă, locul în care a fost comisă infracțiunea trebuie să includă și locul în care se afla infractorul în momentul tragerii focului. În consecință, în acest loc pot fi găsite urme ale tragerii focului, urme ale prezenței infractorului (urme biologice etc.).

În afară de aceasta, trebuie înțeles că, deși în majoritatea cazurilor după tragerea focului infractorul părăsește locul faptei, nu se exclud cazurile în care ulterior se întreprind acțiuni destinate ascunderii infracțiunii, de exemplu, prin dezmembrarea cadavrului (de obicei, dacă infracțiunea a fost comisă într-o încăpere dintr-un complex rezidențial aglomerat), sau prin îngroparea cadavrului, aruncarea acestuia într-un canal colector, într-o fosă septică etc., dacă infracțiunea a fost comisă într-o zonă împădurită sau în condițiile unei construcții private, pe terenuri din afara localității”(Кокин et.al., 2015, p. 93).

După cum indică V. V. Vandyșev, în majoritatea cazurilor de comitere a acestor infracțiuni, infractorul se află la locul faptei, adică în locul în care se află

victima, și comite infracțiunea prin utilizarea unei arme și prin tragerea unui foc (sau a mai multor focuri) din această armă(Вандышев, 1992, p. 31). Ca excepție, trebuie menționate cazurile în care infractorul utilizează avantajele oferite de arma de foc – efectuarea unui foc de armă de la o distanță semnificativă. Această metodă de comitere a infracțiunii este caracteristică pentru omorurile la comandă, atunci când împușcătura este efectuată de o persoană care deține abilități în utilizarea armelor de foc, permițându-i să tragă de la o distanță considerabilă (armă de „lunetist”, armă de vânătoare etc.).”

Motivul comiterii infracțiunii. În continuare, acordăm atenție componentei motivaționale a caracteristicii criminalistice a infracțiunilor examinate. După cum s-a menționat anterior, comiterea unui omor intenționat cu aplicarea armei de foc este caracteristică pentru multe alte „tipuri” de omoruri. De exemplu, comiterea unei infracțiuni cu utilizarea unei arme de foc pe fondul unor conflicte în familie sau din intenții huliganice caracterizează motivația corespunzătoare a infractorului (răzbunare, relații ostile apărute brusc, conflicte pe fond de relații personale, împărțirea bunurilor etc.). La rândul său, utilizarea unei arme de foc pentru a comite o infracțiune de omor din considerente de ordin religios condiționează motivele corespunzătoare ale infractorului.

Dorința de acaparare a bunurilor este, de obicei, prezentă în acțiunile celui care comite un omor la comandă sau în cazul în care un asemenea omor este săvârșit din interes material. La rândul său, organizatorul, instigatorul, autorul unui omor la comandă pot acționa și din alte motive, deci în lipsa unui interes material. Acestea pot include răzbunarea, stabilirea sferei de influență, afirmarea propriei autorități în mediul criminal și altele.

În plus, ca motivație (scop) al comiterii unei infracțiuni poate fi dorința de a ascunde o altă infracțiune. De exemplu, un complice poate fi ucis pentru a evita pedeapsa pentru infracțiunile anterioare comise, iar organizatorii unei infracțiuni pot comite omorul asupra executorului pentru a „tăia” legătura prin care autoritățile ar putea ajunge la ei.

Fără a cunoaște motivul care a determinat persoana să ucidă victima, nu se poate stabili gradul de pericol social pe care îl prezintă autorul infracțiunii, circumstanță care duce la calificarea greșită și încadrarea juridică incorectă a faptei, cu toate consecințele nefaste care decurg din această situație (Doraș, 2011, p. 542).

Datele despre victima infracțiunii. Victimele infracțiunilor de omor premeditat se pot grupa după caracteristicile lor fizice și sociopsihologice. O primă categorie reprezintă persoanele a căror stare socială este mai mult ori mai puțin prosperă, dar predispuse spre un comportament incitant în relațiile cu partenerii din sfera de afaceri sau a antreprenorialului legal și cel ilegal. A doua categorie o constituie persoanele care manifestă un comportament indecent în relațiile cu cei apropiați – rude, conviețuitori sau concubinaj etc. Victime ale

infracțiunilor de omor devin uneori persoanele care dețin în proprietate valori sau bunuri materiale (valută, conturi bancare, obiecte prețioase, bunuri imobile), de natură să sensibilizeze atenția unor persoane din anturajul său. Posedând date cu privire la persoana victimei, respectiv la modul ei de viață, la sferele sociale în care își desfășoară activitatea și, nu în ultimul rând, la însușirile sociopsihologice, organul de urmărire penală va putea modela ipotetic persoana celor implicați în actul infracțional, motivul și împrejurările în care a fost săvârșit omorul. Or, victima, identitatea și calitățile acesteia reprezintă punctul de plecare, poziția inițială de la care poate începe, în mod consecvent, cercetarea omuciderii (Doraș, 2011, p. 540).

În cazul comiterii omorurilor intenționate cu utilizarea armelor de foc, identificarea trăsăturilor caracteristice victimei se confruntă cu o serie de dificultăți semnificative, deoarece, utilizarea unui anumit tip de armă de foc poate fi asociată cu diferite tipuri de infracțiuni, ceea ce determină și caracteristicile părții vătămate. În acest sens, se remarcă un detaliu important. Există situații în care alegerea unei arme de foc, ca instrument (mijloc) al comiterii infracțiunii, este determinată de lipsa de forță fizică a infractorului (neîncrederea în obținerea rezultatului prin alte metode) și, în consecință, de „abundența și suficiența” acestor forțe la victimă.

De exemplu, dacă omorul este determinat de motive legate de împărțirea sferelor de influență, de răfuieli cu concurenții din mediul criminal etc., victimele sunt, de frecvente ori, reprezentanți ai grupărilor criminale rivale și persoane asociate acestora. Astfel, după cum subliniază V. D. Korma, „un semn caracteristic comun al grupului examinat de infracțiuni este mecanismul formării urmelor de glonț, care determină gradul înalt de impact asupra sănătății și vieții unei persoane, precum și consecințele morale și cele de ordin psihologic” (Korma, 2001, p. 39).

Datele despre urmele infracțiunii. În doctrina criminalistică, la fel ca și în practica de cercetare a infracțiunilor de omor, se accentuează în mod deosebit rolul metodic al urmelor infracțiunii. Omuciderea este însoțită de formarea unui ansamblu de urme specifice acestei categorii de infracțiuni, care include: locul amplasării și poziția cadavrului, vestimentația victimei, leziunile corporale, petele de sânge și alte substanțe biologice de proveniență umană, urmele de mâini și de picioare, de dinți și buze, de mijloace de transport și obiecte de îmbrăcăminte, de proiectile și explozive, precum și cele în formă de microparticule și microobiecte.

Obiectele purtătoare de urme sunt, de cele mai multe ori, cadavrul și vestimentația victimei, obiectele ce constituie ambianța locului faptei, obiectele într-un mod sau altul exploatate de ucigași, zonele prin care aceștia părăsesc locul faptei. Urme cu semnificație informativ-probantă deosebită pot fi depistate pe corpul și vestimentația făptuitorilor, pe obiectele folosite la săvârșirea și

ascunderea infracțiunii (Doraș, 2011, p. 538).

Atât pe tuburile cartușelor, cât și pe proiectile (gloanțe), după efectuarea tragerii se pot observa o serie de urme dinamice sub forma unor adâncituri, striții etc., create de mecanismul de dare a focului, care pot contribui nu numai la identificarea generică a armei (model, tip, calibrul), ci și la identificarea individuală a acesteia (Popa, 2008, p. 201).

De frecvente ori, după comiterea actelor infracționale, armele de foc sunt abandonate la locul faptei. Cercetarea și descrierea lor trebuie efectuate cu respectarea tuturor regulilor de securitate tehnică în procesul manipulării acestora. Particularitățile constructive ale acestora, parametrii dimensionali, marcajele armelor trebuie comparate cu datele de referință, fapt care va permite stabilirea sistemului și modelului armei de foc cercetate. La acțiunea de cercetare la locul faptei urmează să participe un specialist din domeniul balisticii judiciare, fie un angajat al subdiviziunii de expertiză criminalistică, iar în caz de prezență a unui cadavru – și un medic specialist (de dorit, medic-legist) (Rusu et.al., 2023, pp. 552-553).

Vom remarca faptul că mulți criminaliști și medici legiști au încercat să definească urmele de glonț și să explice mecanismul formării acestora. N. A. Selivanov consideră că urmele de glonț sunt orice consecințe materiale ale unui foc de armă. El le împarte după următoarele criterii: „1) după sursa de proveniență: a) de la părțile armei (pe glonț, cartuș, obiectul lovit) sub formă de amprentă a buzei țevii la tragerea de aproape; b) de la proiectile, pulbere, ștuțuri și alte componente pe obiectul lovit; c) de la produsele de ardere ale prafului de pușcă sub formă de flacără și fum; d) din conținutul canalului țevii armei; 2) după locația lor, urmele de glonț se împart în urme lăsate pe glonț, cartuș, obiectul lovit (obstacol, persoană etc.); 3) după gradul de exprimare, acestea se împart în principale și suplimentare” (Селиванов, 1982, p. 74).

Există și o altă abordare. În special, prin urmele tragerii cu arma de foc se înțeleg urmele de natură materială în sensul lor larg. Conform acestei abordări, la urmele tragerii cu arme de foc se pot cataloga: „proiectilele trase (glonț, mitralii), ștuțurile, cartușele; urmele părților armei pe gloanțe și cartușe: particule de praf de pușcă nescăzute, compoziția capsulei, metale ale cartușului și ale pereților canalului țevii, lubrifianți, expulzați din canalul țevii în momentul tragerii; funinginile de la foc pe pereții canalului țevii și pe alte părți ale armei, pe gloanțe și cartușe, pe corpul celui care a tras focul de armă, modificările de pe obiectul lovit (obiect, barieră, ființă vie) cauzate de foc, precum și sunetul și flacăra care însoțesc procesul de tragere cu armele de foc” (Ищенко, 2002, p. 5).

Potrivit opiniei lui I. S. Korin, urmele de glonț în sens larg pot fi diferențiate în: „a) urme-reflecții; b) urme-obiecte; c) urme-substanțe. Pe lângă cele descrise mai sus, urmele de glonț în sens larg includ sunetul și flacăra (lumina intensă)” (Корин, 2015, p. 40).

Concluzii

În rezultatul studiului caracteristicii criminalistice a infracțiunilor de omor, comise cu folosirea armelor de foc, s-a constatat că făptuitorii care comit omoruri intenționate cu aplicarea de foc au, de frecvente ori, acces legal la armele de foc (în cazul infracțiunilor de violență domestică, din motive huliganice, în perioada serviciului militar etc.) sau dețin ilegal arme de foc de proveniență criminală (de regulă, în cazul omorurilor la comandă, al omorurilor „care însoțesc” activitatea grupărilor criminale).

O caracteristică importantă a persoanei celui care comite infracțiuni de omor cu aplicarea unei arme de foc este prezența abilităților și cunoștințelor necesare pentru utilizarea și manipularea ei. Mai mult decât atât, în sfera intereselor sale de viață se află adesea armele ca atare, ceea ce influențează cerințele sale zilnice de informare în privința lor și locurile vizitate etc. Din punct de vedere al vârstei, omorurile cu aplicarea armelor de foc sunt comise, în mare parte, de către persoane cu vârste cuprinse între 20 și 40 ani.

Nivelul de cunoștințe al infractorilor depinde de caracterul infracțiunilor comise. De regulă, dacă pentru comiterea unei infracțiuni este necesară o pregătire prealabilă, sunt căutate mijloace și arme, se elaborează un plan minuțios, acest lucru indică la un anumit bagaj de cunoștințe și un nivel înalt de dezvoltare intelectuală a făptuitorului.

Circumstanțele comiterii crimei, în calitate de element al caracteristicii criminalistice a infracțiunilor de omor, comise cu aplicarea armelor de foc, cuprind, de obicei, condițiile de loc și de timp al faptei săvârșite. În cazul infracțiunii analizate, locul de comitere a omorului nu se limitează doar la locul în care se afla victima în momentul tragerii focului de armă, ci privește și locul în care se afla infractorul, care poate fi la o distanță considerabilă de victimă, precum și locul de ascundere a cadavrului, în cazul în care astfel de acțiuni au fost întreprinse.

Urmele de glonț reflectă fenomenele și procesele care formează esența balisticii interne, intermediare și externe. Cunoașterea mecanismului de formare a urmelor de glonț are o mare importanță pentru investigarea infracțiunilor de omor, comise cu aplicarea armelor de foc. Cunoșcând mecanismul formării urmelor, ofițerul de urmărire penală (procurorul) poate reproduce (restabili) modul și mecanismul de comitere a infracțiunii de omor, legate de folosirea unei arme de foc.

Referințe bibliografice:

1. Bogdan S., Șerban D. A. Drept penal. Partea specială. Infracțiuni contra persoanei și contra înfăptuirii justiției. Ed. Universul Juridic. București, 2020.
2. Brînză S., Stati V. Tratat de drept penal. Partea specială. Volumul I. (F. E. – P. „Tipografia Centrală”). Chișinău, 2015.

3. Doraş S. Criminalistica. Ed. Cartea Juridică. Chişinău, 2011.
4. Gheorghită M. Tratat de metodică criminalistică. CEP USM. Chişinău, 2015.
5. Gheorghită M. Tratat de criminalistică. (F. E. –P „Tipografia Centrală). Chişinău, 2017.
6. Moise A. C., Stancu Em. Criminalistică. Elemente metodologice de investigare a infracţiunilor. Curs universitar. Ed. Universul Juridic. Bucureşti, 2017.
7. Popa Gh. Tehnică criminalistică. Curs universitar. Ed. Pro Universitaria. Bucureşti.
8. Rusu V., Jitariuc V. Tratat de criminalistică. Partea I. Noţiuni generale. Tehnica criminalistică. Ed. Pro Universitaria. Bucureşti, 2023.
9. Stancu Em. Tratat de criminalistică. Ediţia a IV-a. Ed. Universul Juridic. Bucureşti, 2007.
10. Бабаева Э. У. Криминалистика: учебник для бакалавров и специалистов. Изд. Проспект. М., 2020.
11. Булатов Р. Б. Криминологическая и уголовно-правовая характеристики преступлений, совершенных в состоянии наркотического опьянения. Автореферат диссертации кандидата юридических наук. СПб., 2005.
12. Вандышев В. В. Реализация взаимосвязей жертвы и преступника в раскрытии и расследовании насильственных преступлений. Санкт-Петербург, 1992.
13. Драпкин Л. Я., Карагодин В. Н. Криминалистика. Учебник. Изд. ПРОСПЕКТ. М., 2007.
14. Использование современных возможностей судебной баллистики при расследовании преступлений: учебное пособие / под ред. Е. П. Ищенко. ВА МВД РФ. Волгоград , 2002.
15. Кокин А. В., Ярмач К. В. Судебная баллистика и судебно-баллистическая экспертиза. Изд. ЮНИТИ-ДАНА. М., 2015.
16. Корин И. С. Особенности криминалистической методики расследования преступлений, связанных с применением огнестрельного оружия. Диссертация кандидата юридических наук. М., 2015.
17. Корма В. Д. Особенности использования специальных знаний в области судебной баллистики при расследовании преступлений. Диссертация кандидата юридических наук. М., 2001.
18. Криминалистическая методика расследования отдельных видов преступлений. Учебник. В 2-х частях. Часть 1 / Под ред. А. П. Резвана, М. В. Субботиной. М., 2002.
19. Селиванов Н. А. Криминалистика: система понятий. Изд. Юридическая литература. М., 1982.
20. Сысенко А. Р., Герасименко Н. И., Муравьев К. В. Использование

- психологических приемов в процессе описания внешнего облика человека при раскрытии преступлений // Психопедагогика в правоохранительных органах. 2019. Т. 24, № 3(78). С. 343–347. DOI 10.24411/1999-6241-2019-13016.
21. Телешова Л. В., Протасевич А. А. Взаимосвязь и взаимозависимость свойств личности с механизмом и способом совершения преступлений // Сибирские уголовно-процессуальные и криминалистические чтения. № 2/2015.
22. Хараев А. А., Мартыненко О. В. Криминалистическая характеристика убийств // Журнал прикладных исследований. № 3/2021.